

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ПРАВА, РІВНІСТЬ І ВРАЗЛИВІСТЬ:

моніторинг дотримання прав різних груп
жінок і чоловіків під час війни

МОНІТОРИНГОВІ ВІЗИТИ – ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ПРАВ ЖІНОК І ЧОЛОВІКІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Війна змінює життя кожного та кожної. Її наслідки мають особливо руйнівний вплив на становище та можливості жінок і чоловіків, які належать до вразливих груп, та тих, хто постраждав внаслідок воєнних дій. Йдеться про посилення ризиків дискримінації та насильства, економічної нерівності та втрати доступу до життєво важливих ресурсів і послуг.

Мета моніторингових візитів:

- висвітлення стратегічних потреб різних груп жінок і чоловіків;
- аналіз системних бар'єрів у доступі до послуг та можливостей;
- фіксація порушення прав;
- підґрунтя для змін та формування гендерно відповідальних та інклюзивних політик;
- сприяння справедливому розподілу ресурсів та благ між різними групами жінок і чоловіків, зокрема з числа вразливих.

Роль Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини під час здійснення моніторингових візитів в умовах воєнного стану:

- захист жінок і чоловіків, чий права порушено;
- підготовка звітів та актів реагування за підсумками моніторингових візитів;
- надання обґрунтованих висновків та рекомендацій щодо удосконалення державних і місцевих політик, покращення роботи органів державної влади та місцевого самоврядування, а також зміцнення механізмів забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Хто допомагає моніторинговим візитам бути ефективними?

- регіональні та місцеві громадські об'єднання;
- ініціативні групи;
- жінки і чоловіки, особливо з-поміж вразливих груп.

Кожен висловлений досвід чи спостереження допомагає моніторинговій групі формувати більш повну картину ситуації з правами жінок і чоловіків, виявляти системні недоліки та ініціювати зміни, які сприятимуть справедливому, гендерно відповідальному та інклюзивному суспільству.

ЩО З'ЯСОВУЄ ТА АНАЛІЗУЄ МОНІТОРИНГОВА ГРУПА ПІД ЧАС ВІЗИТУ?

1. Загальні питання діяльності гуманітарних штабів

Ключові питання:

- Функціонування гуманітарного штабу в області, районі, територіальній громаді
- Здійснення гуманітарним штабом оцінки базових потреб жінок і чоловіків, особливо серед вразливих груп і тих, хто постраждав від війни
- Співпраця гуманітарного штабу з громадськими організаціями, жіночими правозахисними організаціями
- Критерії надання допомоги вразливим групам
- Кому надається допомога в першу чергу?
 - Жінкам і чоловікам похилого віку
 - Внутрішньо переміщеним жінкам і чоловікам
 - Людям з інвалідністю
 - Самотнім жінкам і чоловікам похилого віку
 - Вагітним жінкам
 - Малозабезпеченим жінкам і чоловікам
 - Одиноким матерям/батькам
 - Членам сімей загиблих (померлих) Захисників чи Захисниць України
 - Членам сімей осіб, зниклих безвісти за особливих обставин (у зв'язку з воєнними діями, тимчасовою окупацією частини території України, надзвичайними ситуаціями природного чи техногенного характеру)
- Організація адресного доставлення допомоги (питної води, продовольчих наборів, засобів особистої гігієни тощо) до місць проживання вразливих груп.

2. Участь жінок у процесі прийняття рішень

Ключові питання:

- Залучення жіночих громадських організацій та ініціативних груп до консультацій і розроблення регіональних/місцевих програмних документів або заходів, спрямованих на захист і підтримку вразливих груп жінок і чоловіків
- Участь жінок та чоловіків, особливо тих, хто перемістився з територій бойових дій, у розробленні регіональних/місцевих програмних документів або заходів, спрямованих на їхній захист і підтримку в приймаючих громадах
- Наявність успішних практик співпраці (або започаткованих ініціатив) із жіночими організаціями або окремими ініціативними групами жінок, спрямованих на задоволення практичних і стратегічних потреб мешканців і мешканок

3. Безпечне місце для тимчасового або довготривалого перебування жінок і чоловіків, які постраждали від війни

Ключові питання:

- Наявність місць тимчасового перебування або довготривалого проживання для жінок і чоловіків, які постраждали від війни, із забезпеченням комфортних і безпечних умов
- Доступність таких місць для жінок і чоловіків з інвалідністю – наявність пандусів, адаптованих санвузлів, ліфтів або підйомників тощо
- Наявність додаткових послуг для жінок і чоловіків, які проживають у місцях тимчасового перебування або довготривалого проживання (наприклад, приготування їжі, прання/прасування одягу, організація дозвілля хлопців/дівчат дошкільного та/або шкільного віку тощо)
- Перевірка дотримання правопорядку в місцях тимчасового перебування або довготривалого проживання

4. Дошкільна та повна загальна середня освіта

Ключові питання:

- Організація роботи закладів дошкільної освіти та можливість отримання послуги з догляду за дитиною до трьох років, зокрема через програму “Муніципальна няня”
- Організація навчального процесу для хлопців і дівчат шкільного віку та забезпечення доступу до освітніх послуг в умовах воєнного стану; аналіз змін у можливостях доступу для вразливих груп
- Оцінка потреб у забезпеченні освітніми послугами хлопців і дівчат, зокрема внутрішньо переміщених, а також використання потенціалу педагогів і педагогинь із числа внутрішньо переміщених осіб
- Вжиття заходів для рівного доступу до освіти:
 - організація інклюзивного навчання /для хлопців і дівчат з особливими освітніми потребами;
 - недопущення дискримінації в доступі до освіти для всіх дітей.

5. Продовольча безпека

Ключові питання:

- Залучення вразливих груп жінок і чоловіків (зокрема людей з інвалідністю, літніх жінок і чоловіків, багатодітних і малозабезпечених сімей, внутрішньо переміщених жінок і чоловіків, матерів-годувальниць тощо) до консультацій щодо формування списків продовольчих товарів і наборів
- Забезпечення рівного доступу до продовольчих товарів і наборів для вразливих груп, зокрема маломобільних, з урахуванням їхніх потреб у процесі отримання допомоги
- Перевірка якості та терміну придатності продовольчих товарів і продуктів, які отримують жінки і чоловіки, постраждалі від війни
- Моніторинг процесу розподілу продовольчих товарів і наборів для запобігання дискримінації, вимаганням або жорстокому поводженню (зокрема щодо жінок і чоловіків похилого віку, жінок і чоловіків з інвалідністю, жінок і чоловіків із числа національних меншин (спільнот))

6.

Зайнятість та соціальна підтримка

Ключові питання:

- Заходи з підтримки працевлаштування вразливих груп жінок і чоловіків, зокрема внутрішньо переміщених, у межах області, району чи територіальної громади
- Стимулювання розвитку малого та середнього підприємництва (пільгові кредити, зменшення орендної плати, кредитні канікули тощо)
- Оцінка потреб жінок і чоловіків, постраждалих від війни, у соціальних послугах та визначення найбільш затребуваних базових соціальних послуг в умовах воєнного стану
- Рішення щодо надання екстрених (кризових) соціальних послуг для жінок, чоловіків і сімей у складних життєвих обставинах
- Випадки скорочення фінансування регіональних і місцевих програм та закладів соціального захисту з метою спрямування коштів на загальну мобілізацію, відсіч збройної агресії РФ і забезпечення національної безпеки

7.

Охорона здоров'я

Ключові питання:

- Забезпечення доступу до медичної допомоги для жінок і чоловіків, особливо з-поміж вразливих груп (екстрена допомога, стаціонарне лікування, профілактичні послуги)
- Випадки скорочення фінансування регіональних і місцевих програм розвитку, підтримки комунальних закладів охорони здоров'я та надання медичних послуг населенню з метою спрямування коштів на загальну мобілізацію, відсіч збройної агресії РФ і забезпечення національної безпеки
- Зміни в обсязі надання медичних послуг:
 - тривалість прийому одного пацієнта або пацієнтки
 - навантаження на медичних працівників і працівниць, які залишилися у медичному закладі, у зв'язку із мобілізацією персоналу

8.

Захист від домашнього насильства, насильства за ознакою статі (зокрема сексуального насильства)

Ключові питання:

- Фіксація випадків домашнього насильства, насильства за ознакою статі (зокрема сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом) у межах області, району або територіальної громади в умовах воєнного стану
- Звернення постраждалих по допомогу та реабілітацію: доступність сервісів підтримки для жінок, чоловіків, дівчат і хлопців, які зазнали насильства
- Інформування населення про можливості отримання допомоги та реабілітації для постраждалих або свідків насильства, включно з сексуальним насильством, пов'язаним із конфліктом
- Випадки скорочення фінансування послуг з надання допомоги для постраждалих від домашнього насильства, насильства за ознакою статі (зокрема сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом) з метою спрямування коштів на загальну мобілізацію, відсіч збройної агресії РФ і забезпечення національної безпеки

9.

Доступ до інформації. Збір даних

Ключові питання:

- Забезпечення інклюзивного підходу до інформування різних груп жінок і чоловіків, дівчат та хлопців щодо:
 - порядку та умов надання медичних, освітніх, адміністративних і соціальних послуг;
 - можливостей отримання допомоги (грошової, лікарських засобів, продуктів харчування, засобів особистої гігієни тощо);
 - інтеграції внутрішньо переміщених жінок і чоловіків у приймаючі громади.
- Зміни в демографічному профілі населення області, району чи територіальної громади за статтю та віком у період воєнного стану
- Наявність доступної інформації щодо потреб, можливостей і запитів жінок і чоловіків, постраждалих від війни, з урахуванням статево-вікових характеристик (кількісна та якісна аналітика)

Якщо ваші права порушено або ви стали свідком системного порушення прав жінок чи чоловіків у вашій територіальній громаді чи області, а також якщо володієте інформацією, яка може доповнити або посилити моніторингову роботу, — повідомте про це.

ЗАХИСТ ПРАВ ПОЧИНАЄТЬСЯ З ДІЇ

Гаряча лінія

Уповноваженого
Верховної Ради України
з прав людини
(безкоштовно):

0 800 50 17 20

Громадська приймальня
Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини:
вул. Інститутська, 21/8,
м. Київ, 01008

Поштова адреса:
Секретаріат
Уповноваженого
Верховної Ради України
з прав людини
(вул. Інститутська, 21/8,
м. Київ, 01008)

Громадські приймальні
Уповноваженого Верховної
Ради України з прав людини
діють у всіх областях України -
актуальні контакти
за посиланням:

Електронна пошта:
hotline@ombudsman.gov.ua

Розроблено Секретаріатом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за підтримки проекту ООН Жінки "Трансформаційні підходи для досягнення гендерної рівності в Україні", який фінансується Швецією.

Швеція

Sverige

FOR ALL
WOMEN
AND GIRLS